

Ιστορία και πολιτική

Το παρελθόν μιλάει για το μέλλον*

Γράφει ο Πολυμέρης Βόγλης

Η πλουσιάζουσα συγκομιδή βιβλίων Ιστορίας δείχνει την αυξανόμενη ζήτηση του κοινού αλλά και ένα γενικότερο ενδιαφέρον για το παρελθόν.

Τα παρακάτω βιβλία ικανοποιούν πρώτα απ' όλα την επιθυμία της γνώσης του παρελθόντος.

Eduardo Galeano

ΚΑΘΡΕΦΤΕΣ: ΜΙΑ ΣΧΕΔΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Πάπυρος, σελ. 373, 22 ευρώ

Ο E. Galeano δεν είναι ιστορικός, αλλά το βιβλίο του μοιάζει με τα «δελέτια» που συγκεντρώνουν οι ιστορικοί, όταν γράφουν τις σημειώσεις τους. Οι εξακόσιες περίπου ενότητες του βιβλίου είναι σαν σημειώσεις στο περιθώριο μιας μελέτης της παγκόσμιας ιστορίας, η οποία δεν πρόκειται ποτέ να γραφτεί. Μια ιστορία εκείνων των λεπτομερειών, των μικρών συμβάντων που εμπειρεύουν και αντανακλούν τις μεγάλες κοινωνικές αλλαγές στην ιστορία. Οι μικρές ενότητες π.χ. για την απαγόρευση από την Εκκλησία στις γυναίκες να ψάλλουν, τον εξορκισμό των μαγισσών, το διάταγμα του βασιλιά της Ισπα-

νίας που χαρακτήριζε τις χειρωνακτικές εργασίες ως έντιμες, τη μη αναγνώριση της Αιτίας εξαιτίας της επανάστασης των σκλάβων, τις βρετανικές προέλευσεις τοπικές ενδυμασίες της Λατινικής Αμερικής, αποτελούν τις αφορμές για μια διαφορετική, εναλλακτική παγκόσμια ιστορία.

Jean Carpentier και Francois Lebrun (επιμ.)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Πατάκης, σελ. 671, 29 ευρώ

Μια ομάδα Γάλλων ιστορικών ανέλαβε το εγχείρημα να γράψει μια όσο το δυνατόν συνοπτική και συνολική ιστορία της Μεσογείου από την προϊστορία μέχρι και τον 20ό αιώνα η οποία να απευθύνεται στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Η αφήγηση κινείται σε δύο άξονες. Ο πρώτος αφορά τις σχέσεις των

Η κοινωνική ιστορία του Εμφυλίου Πολέμου και ειδικότερα ζητήματα που ως τώρα λίγο έχουν απασχολήσει τη δημόσια συζήτηση βρίσκονται στο κέντρο των πολυαναμενόμενων καινούργιων συλλογικών τόμων της «Ιστορίας της Ελλάδας» που επιμελείται ο καθηγητής Χρήστος Χατζηποστήφ. Εδώ ο Στέφανος Σαράφης, στρατιωτικός αρχηγός του ΕΛΑΣ, με τον Άρη Βελουκιώτη

διαφορετικών λαών που στο πέρασμα των αιώνων έζησαν στην περιοχή, σχέσεις συμβίωσης, ανταλλαγών και ανταγωνισμού. Ο δεύτερος αφορά τις κοινωνικές αλλαγές που σημειώνονται

από την αρχαιότητα στον μεσαίωνα και από εκεί στη νεώτερη εποχή. Το φόντο αυτών των ιστορικών αλλαγών είναι αρχικά η σταδιακή υποχώρηση του κέντρου βάρους της Μεσογείου και στη συνέχεια η εμφάνιση διαφορών και αντιθέσεων, που έχουν, ίσως αμετάκλητα, διαιρέσει τους λαούς της περιοχής.

Η τοιχογραφία του ψαρά που προέρχεται από τη Θήρα και εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας είναι μια στιγμή της ιστορίας της Μεσογείου

G.B. Δερτιλής

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, 1830-1920

Εστία, τ. Α' και Β', 100 ευρώ

Το δίτομο έργο του Γ. Δερτιλή κυκλοφόρησε πριν από λίγα χρόνια σημειώνοντας εκδοτική επιτυχία. Η πέμπτη έκδοσή του είναι συμπληρωμένη και περιέχει αρκετά νέα κεφάλαια, όπως για τις πολιτικές εξελίξεις από το κίνημα στο Γουδί μέχρι την άνοδο του Βενιζέλου, τη διαμόρφωση του ελληνικού εθνικισμού και το Ανατολικό Ζήτημα και, κυρίως, την ανάπτυξη και τον ρόλο της ελληνικής ναυτιλίας. Επιπλέον, σε αρκετά κεφάλαια έχουν γίνει συμπληρώσεις και αλλαγές. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι ο τίτλος αδικεί κάπως το έργο, καθώς σε αρκετά ζητήματα η διαπραγμάτευση δεν σταματά στο 1920 αλλά εκτείνεται και στις επόμενες δεκαετίες, φτάνοντας για κάποια μέχρι και το 2000.

Χρήστος Χατζηποστήφ (επιμ.)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥ 20ΟΥ ΑΙΩΝΑ: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΜΦΥΛΙΟΣ - ΠΑΛΙΝΟΡΘΩΣΗ, 1945-1952

Βιβλιόραμα, τόμοι Δ1 και Δ2

Η κυκλοφορία των δύο νέων τόμων του έργου που επιμελείται ο Χ. Χατζηποστήφ έρχεται σε μια εποχή όπου το ενδιαφέρον για τη δεκαετία του 1940 παραμένει αμείωτο. Οι δύο νέοι τόμοι καλύπτουν την περίοδο του Εμφυλίου και υιοθετούν την οπτική της κοινωνικής ιστορίας που χαρακτηρίζει το σύνολο του έργου. Η ανανεωτική ώθηση που προσφέρει η οπτική της κοινωνικής

Christopher Catherwood

ΙΡΑΚ

ΤΟ ΟΛΙΣΘΗΜΑ ΤΟΥ ΤΖΟΡΤΖΙΑ

Η διαμόρφωση του Ιράκ μετά την πτώση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

Η ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ ΠΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΕΧΕΙ ΤΙΣ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΣΤΟΥΣ ΛΑΘΑΣΜΕΝΟΥΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΤΖΟΡΤΖΙΑ

«Σιχαινομαι το Ιράκ. Μακάρι να μην είχαμε πάει ποτέ σε αυτό το μέρος».
Ουίλσον Τούρτσον, 1926

Όταν ο Ταύρταλι Δημιούργησε μετά το κράτος, δεν ήξερε τη διαφορά ανάμεσα σε έναν Σουνίτη και σε έναν Σίιτα.
Christopher Catherwood

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

www.gobostis.gr ΠΗΓΗΣ 73 • 106 81 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 2103815433

Οι πιο κρίσιμες στιγμές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Richard Overy

1939: Η ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Μτφ Ττίνα Σπερελάκη, Πατάκης, σελ. 204, 15,50 ευρώ

Στο επίκεντρο του βιβλίου βρίσκονται οι πραγματικά κρίσιμες μέρες που μεσολάβησαν ανάμεσα στην υπογραφή του Συμφώνου Ρίμπεντροπ-Μολότοφ, τη γερμανική εισβολή στην Πολωνία και την κήρυξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Βρετανός ιστορικός εξετάζει τις διπλωματικές επαφές μεταξύ Λονδίνου-Παρισιού-Βερολίνου

και θέτει το ερώτημα, εάν ο Χίτλερ εις βάλλοντας στην Πολωνία ήθελε έναν τοπικό ή παγκόσμιο πόλεμο. Το ερώτημα επιδίωξη του Χίτλερ να κυριαρχήσει στην Ευρώπη είτε βίαια είτε ειρηνικά θα οδηγούσε αργά ή γρήγορα τις ευρωπαϊκές δυνάμεις σε μια γιγάντια στρατιωτική αναμέτρηση, όπως και έγινε.

Antony Beevor

D-DAY: Η ΑΠΟΒΑΣΗ ΣΤΗ ΝΟΡΜΑΝΔΙΑ

Γκοβόστης, σελ. 704, 37,80 ευρώ

Η περίπτωση του Άντονι Μπίβορ είναι πραγματικά αξιοπρόσεκτη. Δεν είναι πανεπιστημιακός ιστορικός, αλλά καίρει της εκτίμησής τους και παράλληλα τα βιβλία του είναι μεγάλες εκδοτικές επιτυχίες. Μετά τα βιβλία για τη Μάχη της Κρήτης, την

Οι ιστορικοί συμφωνούν ότι δεν υπήρχε ένα σαφές σχέδιο για τη «Νέα Ευρώπη» του Γ' Ράιχ. Ωστόσο ο Μαρκ Μαζάουερ στο καινούργιο του βιβλίο εξετάζει την οργάνωση της κατακτημένης Ευρώπης και υποστηρίζει ότι το μέλλον προεικονιζόταν στην οργάνωση της εξουσίας, στην οικονομική εκμετάλλευση και στον φυλετικό πόλεμο που επέβαλαν οι Ναζί

Mark Mazower

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ: ΝΑΖΙΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΧΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Αλεξάνδρεια, σελ. 727

Ποια ήταν τα σχέδια του Χίτλερ για την Ευρώπη όταν εξαπέλυε τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο; Οι ιστορικοί συμφωνούν ότι δεν υπήρχε ένα σαφές σχέδιο για τη «Νέα Ευρώπη» του Γ' Ράιχ. Ο Mazower στην τελευταία του μελέτη δεν ασχολείται με τις διαφορετικές ιδέες για τη μελλοντική Ευρώπη, αλλά με την οργάνωση της κατακτημένης Ευρώπης. Το μέλλον προεικονιζόταν στις αρχές και τις πολιτικές που οι ναζι έπείβαλαν στους κατακτημένους λαούς της Ευρώπης, την οργάνωση της εξουσίας και τον φυλετικό πόλεμο. Η ναζιστική κυριαρχία στην Ευρώπη και η εννοποίηση της πείρου μέσα από τη στρατιωτική κατάκτηση παρουσιάζονται μέσα από μια υψηλού επιπέδου ιστορική γραφή.

πώση του Βερολίνου και τη Μάχη του Στάλινγκραντ, στο τελευταίο του εξετάζει την απόβαση στη Νορμανδία. Η σημασία της για την εξέλιξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου είναι αδιαμφισβήτητη: το δεύτερο μέτωπο που άνοιξαν οι Σύμμαχοι επέτρεψε την κατάρρευση της ναζιστικής Γερμανίας. Στο μικροσκόπιο του συγγραφέα μπαίνει τόσο η οργάνωση και η πραγματοποίηση μιας πολύ δύσκολης επιχείρησης αλλά και η λιγότερο γνωστή, αλλά εξίσου αιματηρή, συνέχειά της, δηλαδή η εδραίωση των Συμμάχων στη Βόρεια Γαλλία, οι καταστροφές των πόλεων, τα θύματα μεταξύ του άμαχου πληθυσμού.

Άντονι Μπίβορ, Μαρκ Μαζάουερ, Ρίτσαρντ Όβερι. Οι μελέτες τους γύρω από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τις λιγότερο γνωστές πτυχές του έχουν εξαιρετικό ενδιαφέρον και αλληλοσυμπληρώνονται

ιστορίας φαίνεται στη θεματολογία των δύο τόμων, στους οποίους μια πλειάδα ιστορικών εξετάζουν ζητήματα που μέχρι σήμερα λίγο έχουν απασχολήσει τη δημόσια συζήτηση και την επιστημονική έρευνα, όπως οι δίκες των δωσιολογών, το συνδικαλιστικό κίνημα, η εκπαίδευση, η στάση των Ελληνοαμερικανών κ.ο.κ.

Σόλων Γρηγοριάδης ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, 1941-1974, Τ. Α' ΚΑΤΟΧΗ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ, 1941-1945

Polaris, σελ. 705, 39 ευρώ

Η Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας του Σόλωνα Γρηγοριάδη πρωτοκυκλοφόρησε το

1973, σε μια εποχή δυσοίων για ένα τέτοιο εγχείρημα. Από τη μια πλευρά η δικτατορία των συνταγματαρχών και από την άλλη η έλλειψη επιστημονικών μελετών έβηταν σοβαρότατους περιορισμούς για τη συγγραφή της ιστορίας των τόσο επίμαχων δεκαετιών. Ο Σ. Γρηγοριάδης ανταποκρίθηκε στην πρόκληση με προσδόκητη επιτυχία. Η υψηλού επιπέδου δημοσιογραφική εμπειρία, η άμεση γνώση και συμμετοχή σε όσα συνέβησαν και η προσεκτική έρευνα, μάς έδωσαν ένα από τα πρώτα και πιο αξιόλογα έργα για τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, του οποίου η επανέκδοση μόνο θετικά μπορεί να αποτιμηθεί.

Νίκη Μαρωνίτη ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ

ΕΛΛΑΔΑ, 1880-1910

Αλεξάνδρεια, σελ. 495, 34 ευρώ

Η συγγραφέας εξετάζει τρία αλληλένδετα ζητήματα που κυριαρχούν στην κοινωνία και την πολιτική ζωή της Ελλάδας στο πέρασμα από το 19ο στον 20ό αιώνα. Το πρώτο είναι ο αλυτρωτισμός, δηλαδή οι εθνικές διεκδικήσεις, ιδιαίτερα όπως διαμορφώνονται μετά την ήττα του 1897, το δεύτερο είναι το πολιτειακό και η διαμάχη για την άσκηση της εξουσίας ανάμεσα στο σποιν βασιλιά και το κοινοβούλιο, και τέλος, το πρωτοεμφανιζόμενο εκείνη την εποχή «κοινωνικό ζήτημα», όταν δηλαδή η κοινωνική διαμαρτυρία και

Ο Εδουάρδο Γκαλεάνο στην «Σκεδόν Παγκόσμια Ιστορία» που μας θυμίζει ότι η Καθολική Εκκλησία είχε απαγορεύσει στις γυναίκες να ψάλλουν. Φυσικά, είχε κάνει και χειρότερο με τη βοήθεια της Ιεράς Εξέτασης... (φωτό)

» ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 28 »

ιστορία και πολιτική

» ΣΥΝΘΕΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 27 »

οι συγκρούσεις στην ύπαιθρο αρχίζουν να επηρεάζουν την πολιτική ζωή. Η μελέτη ανανεώνει το ερευνητικό ενδιαφέρον για τις πολιτικές εξελίξεις που οδηγούν στην τομή του 1909.

Peter Burke

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ;

Μτφρ. Σπύρος Σηφρακάκης, Μεταίχιμο, σελ. 269, 21 ευρώ

Ένα μεγάλο μέρος της ιστοριογραφικής παραγωγής πάντα ήταν στραμμένο στη μελέτη της κουλτούρας. Από τη δεκαετία του '1980, όμως, και έπειτα ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος των ιστορικών, επηρεασμένοι από τις εξελίξεις στους χώρους της ανθρωπολογίας, του φεμινισμού, της μετα-αποικιακής κριτικής και της λογοτεχνικής θεωρίας, στράφηκε στη μελέτη του παρελθόντος μέσα από την πολιτισμική οπτική: από τη μελέτη της ανάγνωσης και της μνήμης μέχρι την επινόηση της παράδοσης και τις λατρευτικές πρακτικές. Ο Peter Burke παρουσιάζει με εξαιρετικό τρόπο την ιστορία της «πολιτισμικής στροφής» και την ανανέωση που έφερε στις ιστορικές σπουδές.

Ελένη Ανδριάκαινα

ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΘΕΤΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ: ΔΟΚΙΜΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Opportuna, σελ. 334, 24 ευρώ

Το βιβλίο επικεντρώνει μια αποτίμηση των εξελίξεων στον χώρο

Οι οικοδόμοι, οι άνθρωποι που έχτισαν τη μεταπολεμική Αθήνα, απέκτησαν το βιβλίο τους, μια εξαιρετική μελέτη κοινωνικής ιστορίας

Εκείνοι που έχτισαν τη σύγχρονη Ελλάδα

Λήδα Παπαστεφανάκη

ΕΡΓΑΣΙΑ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Η ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ, 1870-1940

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, σελ. 497, 32 ευρώ

Η περίπτωση της κλωστούφαντουργίας Ρετισίνα χρησιμοποιείται ως παράδειγμα για την ανασύνθεση της πορείας της ελληνικής βιομηχανίας κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Από τη μια πλευρά η οικονομική ανάπτυξη του Πειραιά, η δυναμική εμφάνιση της κλωστούφαντουργίας, η επιχειρηματική στρατηγική της οικογένειας Ρετισίνα. Από την άλλη, το εργατικό δυναμικό, οι συνθήκες εργασίας και τα εργατικά ατυχήματα, οι διεκδικήσεις και η συνδικαλιστική οργάνωση και κάτι ιδιαίτερα σημαντικό, ο καταμερισμός της εργασίας με βάση το φύλο. Η συγγραφέας, αξιοποιώντας το αρχείο της βιομηχανίας Ρετισίνα και πολλές άλλες πηγές, δίνει μια σε βάθος ανάλυση της εξέλιξης των κοινο-

νικών σχέσεων στον χώρο της βιομηχανίας.

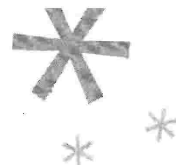
Δήμητρα Λαμπροπούλου

ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ: ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΕΧΤΙΣΑΝ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, 1950-1967

Βιβλιόραμα, σελ. 392, 25 ευρώ

Το βιβλίο της Δήμητρας Λαμπροπούλου έρχεται να επιβεβαιώσει τη στροφή του ενδιαφέροντος στην ιστορία της μεταπολεμικής Ελλάδας. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα μελέτης κοινωνικής ιστορίας. Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση της πρωτεύουσας συνδυάζεται με την εσωτερική μετανάστευση, η εργασία με το κοινωνικό φύλο, οι συνδικαλιστικοί αγώνες με την προσδοκία της κοινωνικής ανόδου. Επιπλέον στο επίκεντρο του βιβλίου βρίσκεται η υποκειμενικότητα των οικοδόμων, όπως αυτή αποτυπώνεται στις συνεντεύξεις τους, και ο τρόπος με τον οποίο οι ίδιοι έβλεπαν τον εαυτό τους και τη δουλειά τους. Μια πρωτότυπη, διεισδυτική μελέτη για ένα αδιερεύνητο αλλά και οικείο ταυτόχρονα θέμα.

της ιστοριογραφίας και των κοινωνικών επιστημών. Στην ουσία η μελέτη επικεντρώνεται στην κριτική που ασκήθηκε στο θετικιστικό παράδειγμα ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα και η οποία κορυφώθηκε στις δεκαετίες του 1980 και 1990 με την εμφάνιση του μεταμοντερνισμού. Μακριά από την εύκολη καταγγελία του μεταμοντερνισμού (που τόσο συνθίξεται στην Ελλάδα), η συγγραφέας εξετάζει τα νέα ερωτήματα που έθεσε η μεταμοντέρνα προσέγγιση, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη σκέψη του Hayden White, και παράλληλα αναλύει τα επιστημολογικά διεξέοδα στα οποία προσέκρουσε.

Ο Γεώργιος Δερτιλής συμπλήρωσε την «Ιστορία του ελληνικού κράτους 1830-1920» με νέα ενδιαφέροντα κεφάλαια όπως αυτό για τη διαμόρφωση του ελληνικού εθνικισμού

